

1930'LAR İSTANBUL'UNUN GİZLİ SANAT AKADEMİSİ

FAHRİ SARRAFOĞLU

Necip Fazıl, Peyami Safa, İbrahim Çallı gibi dönemin önemli yazar ve sanatçılarının uğrak noktası. 1930'ların İstanbul'unda, Beyoğlu'nun göbeğinde, Asmalımescit'in 74 numaralı pansiyonu çevresinde şekillenen bohem yaşam, dönemin resmî modernleşme anlayışına karşı gelişen alternatif bir kültürel duruşun merkeziydi. Fikret Adil'in 1936 tarihli "Asmalımescit 74: Bohem Hayatı" adlı eserinde ölümsüzleştirdiği bu çevre, Necip Fazıl'dan Peyami Safa'ya, İbrahim Çallı'dan Abidin Dino'ya dönemin en önemli sanatçılarını bir araya getiriyordu.

Sessiz Lider Necip Fazıl Kısakürek

Bohem çevrenin en dikkat çekici figürlerinden biri olan Necip Fazıl Kısakürek, bulunduğu ortamda *sessizlik yaratan ancak bakışları ve duruşuyla tartışmaları başlatabilen* bir etkiye sahipti. Masada konuşmadan durabilen, fakat varlığıyla herkesi etkileyen şairin bu tavrı, "entelektüel liderlik" ve "toplumsal normlarla çatışma" temalarının en somut örneği olarak kayıtlara geçmiştir. Dönemin tanıklarına göre, Necip Fazıl'ın suskunluğu bile bir söylem niteliği taşıyor, masadaki diğer sanatçıları düşünmeye ve tartışmaya sevk ediyordu.

Düzenin Mimarı Peyami Safa

Masada tamamlayıcı bir rol üstlenen Peyami Safa ise, *sözleriyle ortamın düzenini sağlayan, fikirlerini çarpıcı ve kesin biçimde ifade eden* bir karakter olarak öne çıkıyor. Yazarın bu özelliği, bohem çevrenin kontrolsüz bir kaos değil, aksine kendine özgü kuralları ve hiyerarşisi olan bir entelektüel alan olduğunu gösteriyor. Peyami Safa'nın net ifadeleri ve düzenleyici tavrı, çevrenin dağılmasını engelleyen önemli bir faktör olarak değerlendiriliyor.



Kahkahanın Ressamı İbrahim Çallı (Dallı)

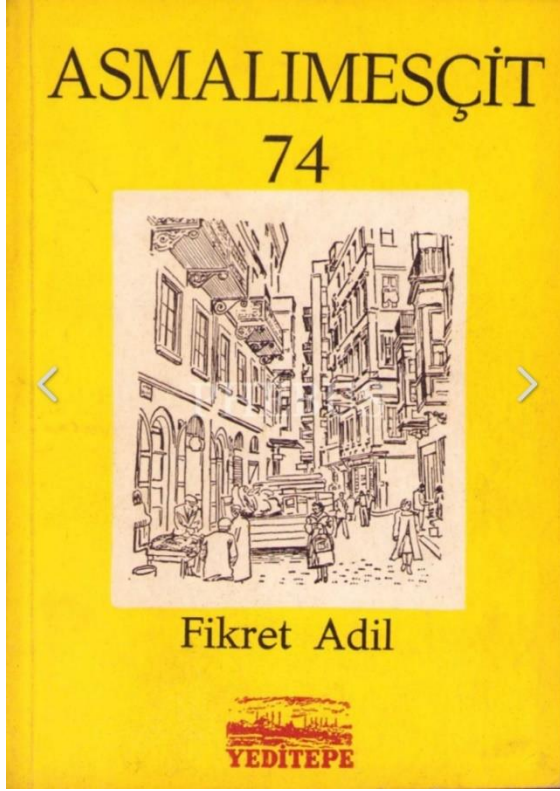
Resim sanatının önemli isimlerinden *İbrahim Çallı ise, kahkahaları ve canlı kişiliğiyle çevresini etkileyen hem sanatsal hem de sosyal olarak dikkat çeken* bir figürdü. Sanatçının mekâna yayılan enerjisi, Asmalımescit çevresinin sadece bir tartışma platformu değil, aynı zamanda neşenin, kahkahanın ve yaşama sevincinin de merkezi olduğunu gösteriyor. Çallı'nın bu "mekânsal enerjisi", bohem hayatın ağır ekonomik koşullarına rağmen nasıl bir yaşam coşkusu barındırdığının da kanıtı.

Ateşleyici Ruh Elif Naci (Elif Razi)

Elif Naci, tartışmaları ateşleyen ve yeni fikirlerle ilgisini sürekli canlı tutan dinamik yapısıyla çevrenin en hareketli isimlerinden biriydi. Sanatçının bu özelliği, bohem çevrenin statik bir yapı olmadığını, aksine sürekli bir fikir ve estetik akışı içinde olduğunu ortaya koyuyor. Naci'nin genç kuşak dinamizmi, dönemin genç sanatçılarına da ilham kaynağı oluyordu.

Büyülü Performans Mesut Cemil (Cemil)

Müzik dünyasının önemli ismi *Mesut Cemil, müziğiyle ortamı dönüştüren, izleyiciyi içine çeken ve performansıyla sessizlik ve yoğun dikkat uyandıran* bir sanatçıydı. Cemil'in viyolonselile yarattığı atmosfer, Asmalımescit 74'ün sadece bir edebiyat ve



resim merkezi değil, aynı zamanda müziğin de disiplinler arası etkileşimin ayrılmaz bir parçası olduğunu gösteriyor.

Gözlemci Ressam Abidin Dino

Son olarak *Abidin Dino, masadaki konuşmaları resimsel bir bakış açısıyla yorumlayan, çizgi ve gölge ile anlatımını ortaya koyan yaratıcı figürüyle* öne çıkıyor.

Dino'nun bu yaklaşımı, bohem çevredeki sanatçıların birbirlerinin disiplinlerinden nasıl beslendiğini, ortak bir estetik dil geliştirdiklerini gösteren çarpıcı bir örnek olarak kayıtlara geçiyor.

Tek Bir Çatı Altında Disiplinlerarası Sanat

Araştırmacı Hulusi Geçgel'in *Sosyolojik Bağlam Dergisi*'nde yayımlanan çalışmasına göre, Asmalımescit 74 çevresinde buluşan bu altı sanatçı, *resim, müzik, edebiyat ve şiir gibi farklı disiplinlerin bir araya geldiği disiplinler arası bir sanat ortamının* en önemli temsilcileri olarak öne çıkıyor. Çalışma, bu sanatçıların yalnızca bireysel yetenekleriyle değil, aynı zamanda *birbirleriyle kurdukları etkileşim ve ortak üretim ağlarıyla* da dönemin kültürel iklimine yön verdiklerini ortaya koyuyor. Bu sanatçı portreleri, Asmalımescit 74'ün yalnızca

bir pansiyon veya bir buluşma mekânı olmadığını, aynı zamanda *1930'lar Türkiye'sinde resmî modernleşme anlayışının dışında filizlenen alternatif bir kültürel üretim merkezi* olduğunu gözler önüne seriyor.

"*Bohem*" makalede anlatılan "*bohem*" yaşam, sadece parasız pulsuz yaşamak değil; kurallara, sabah 9 akşam 5 çalışma düzenine ve toplumun "şöyle davranmalısın" dediği kalıplara karşı bir duruştur. Bu insanlar için hayat; sanat, özgürlük ve arkadaşlık demektir.

Asmalımescit 74 Bir Sanatçı "Kuluçka" Merkezi

Asmalımescit'teki *74 numaralı pansiyon*, o dönemin ünlü yazarları, ressamı ve müzisyenleri için adeta bir merkez üssüydü. Necip Fazıl Kısakürek, Peyami Safa, Abidin Dino ve İbrahim Çallı gibi bugün ders kitaplarında gördüğümüz isimler, orada yan yana oturup sanat tartışıyorlardı. Herkesin aynı şekilde düşünmeye zorlandığı bir dönemde, onlar bu pansiyonda ve çevredeki kafelerde tamamen özgürce, eleştirel ve çok sesli bir ortam kurmuşlardı.

Alternatif Bir Modernlik (Kendi Yolunu Çizmek)

O yıllarda devlet, Batılılaşmayı ve modernleşmeyi belirli kurallarla öğretiyordu. Ancak bu sanatçılar, modernleşmeyi bir "taklit" olarak değil, kendi içlerinden geldiği gibi yaşadılar.

Zamanın Ruhu: Toplum işe giderken onlar yatmaya gidiyor, geceleri sabahlara kadar sanat konuşuyorlardı.

Sorumluluklara Bakış: Evlilik veya memuriyet gibi yerleşik kurallara mesafeli durup, anlık yaşantıyı ve yaratıcılığı ön planda tutuyorlardı.

Gizli Kahraman "Madam": Pansiyonun sadece sahibi değil, borçları erteleyen ve sanatçılara kol kanat geren "manevi annesiydi". Bu pansiyon, İstanbul'daki ilk gerçek sanatçı komünüydü.

İlk "Co-working" Alanı: Sanatçılar sadece uyumuyor, aynı odada birlikte üretiyorlardı. Abidin Dino desen çizerken, Necip Fazıl yanı başında şiir fısıldıyor, Peyami Safa ise masadaki tartışmalardan roman kurguluyordu.

Sokağın Sanat Galerisi: Degüstasyon ve Elit Kırathanesi arasındaki yürüyüş rotası, dönemin ayaklı sanat akademisiydi. Sokakta karşılaşılan her entelektüel, bitmek bilmeyen tartışmalara dahil olurdu.

Yokluk İçinde Şıklık: Bohemlik bir sefalet değil, estetik bir tercihti. Ceplerinde para olmasa bile İbrahim Çallı'nın fuları ve Necip

Fazıl'ın zarif duruşu, dünyevi hırslardan arınmışlığın simgesiydi.

Tarihin Kayıt Cihazı: Fikret Adil: Grubun hem ev sahibi hem de "canlı hafızasıydı". Onun gazeteci gözlemi olmasaydı, bu efsane kadronun insani hallerini, kavgalarını ve samimi neşesini asla bilemeyecektik.

